

לבודק מה אירע, **אי מוּמְמָאָה קָא פְּרִישַׁי** - אם פרישתו של החוטא
 מן העבירה היתה על ידי שנודע לו שהוא טמא, שכשאמרו לו 'טמא
 אתה' בלא להזכיר את המקדש, פנה ויצא ממנו, הָרִי התברר בזה
 שביאתו למקדש היתה מחמת הַעֲלָם מוּמְמָאָה שפִּידוּ, וְחִיִּיב. וְאִי
 מְמַקְדֵּשׁ קָא פְּרִישַׁי - אם פרישתו מן העבירה היתה כאשר נודע לו
 שזוהו מקום המקדש, שכשאמרו לו 'מקדש הוא זה' מבלי שהזכירו לו
 שהוא טמא, פנה לצאת ממנו, הָרִי מתברר בזה שכניסתו לשם היתה
 מחמת הַעֲלָם מְמַקְדֵּשׁ שפִּידוּ, וְפִטְוּר.
 הגמרא דוחה את דברי רב אשי: **אָמַר לִיה רַבִּינַא לְרַב אַשִּׁי**, באופן
 שאמרו לו 'מקדש הוא זה', כְּלוּם פְּרִישַׁי מְמַקְדֵּשׁ - וכי פרישתו מן
 העבירה היתה רק מחמת ידיעתו שזוהו המקדש, אֲלֵא ודאי מְשׁוּם
 שזוכר על ידי כך גם במוּמְמָאָה והכיר שהוא עומד במקדש בטומאה.
 וכן באופן שאמרו לו 'טמא אתה', כְּלוּם פְּרִישַׁי מוּמְמָאָה - וכי פרש
 מן העבירה רק מחמת ידיעתו שהוא טמא, אֲלֵא ודאי מְשׁוּם שזוכר
 על ידי כך גם שמקום זה הוא הַמְּקַדֵּשׁ ואז הכיר שהוא עומד במקדש
 בטומאה, ויצא. נמצא שבכל אופן כניסתו למקדש היתה מחמת שני
 הדברים. אֲלֵא לֹא שָׁנֵא - אין הבדל מחמת מה פרש מן העבירה,
 ובכל אופן ב'העלם זה וזה' פטור.
 הגמרא מביאה ברייתא המבררת את דיני ה'ידיעה בתחילה' הנצרכת
 לחיוב קרבן: **תַּנּוּ רַבִּינַן בְּבֵרֵיתָא**, שֶׁנִּי שְׂבִילִין בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים, שהיה
 הַאָּחֵר טָמֵא וְהָאָחֵר טָהוֹר, ואין ידוע איזהו הטמא, וְהֵלֵךְ אדם
 בְּשֵׁבִיל הָרִאשׁוֹן וְלֹא נִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, ואחר כך הלך גם בְּשֵׁנִי, ונטמא
 בודאי, וידע על כך, ונעלמה ממנו טומאתו וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, חִיִּיב קרבן
 עולה ויורד, כיון שקודם כניסתו היתה לו 'ידיעה ודאית' על טומאתו.
 הֵלֵךְ בְּרִאשׁוֹן ונעשה ספק טמא וידע על כך, ונעלם ממנו הדבר וְנִכְנַס
 לְמִקְדָּשׁ, ולאחר מכן נטהר על ידי שְׁחֻזָּה, וְשָׁנֵא בהזאתו, וְטָבַל,
 ונעשה טהור בלי ספק, כיון שאף אם השביל הראשון היה באמת
 טמא הרי כבר נטהר כדין, וְאָחֵר כֶּף הֵלֵךְ בְּשֵׁבִיל הַשֵּׁנִי וידע שנעשה
 שוב ספק טמא, ונעלם ממנו הדבר וְנִכְנַס לְמִקְדָּשׁ, חִיִּיב, משום שהוא
 בודאי נכנס למקדש בטומאה, או בביאתו הראשונה אל המקדש או
 בביאתו השנייה, ולכל אחת מהן קדמה 'ידיעה בתחילה', וְרַבִּי שְׁמַעוֹן
 פּוֹטֵר, משום שבשתי הפעמים ידיעתו בתחילה על הטומאה לא
 היתה ידיעה ודאית.
 מביאה הברייתא עוד שיטה: **וְרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה פּוֹטֵר בְּבוֹלָן** -
 אף באופן הראשון המזכיר בברייתא מְשׁוּם - בשם רַבִּי שְׁמַעוֹן.
 הגמרא מבררת את דעת רבי שמעון בן יהודה. שואלת הגמרא: האם
 בְּבוֹלָן פטור רבי שמעון בן יהודה,

דְּבַעֵי לְמִיָּתֵב - אגב שהוצרכה התורה לפרט ולכתוב 'או גִּבְבַּלַת
 בְּהֵמָה טְמֵאָה' ו'או גִּבְבַּלַת חֵיה טְמֵאָה' (שם) לְבִדְרָבֵי - בשביל ללמד
 את דרשת רבי (לעיל ז:), כְּתִיב נָמִי 'או גִּבְבַּלַת שְׂרִיץ טְמֵא'. כְּרַתְנָא דְבֵי
 רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל - כפי ששנו בבית מדרשו של רבי ישמעאל, כָּל פְּרִשָּׁה
 בתורה שְׁנֵאמְרָה וְנִשְׁנִית - חזרה ונאמרה פעם נוספת, לֹא נִשְׁנִית
 אֲלֵא בְּשֵׁבִיל דְּבַר שְׁנֵיתִי מְדַשׁ בָּהּ, ודרך הכתוב לחזור ולשנות בפרשה
 זו גם את מה שכבר אמור בפרשה הראשונה. ולכן, אף שכבר נאמר
 (שם) 'גִּבְבַל דְּבַר טְמֵא', חזר הכתוב והזכיר נבלת בהמה טמאה לדרשת
 רבי, ומשחזר ואמר כן הזכיר גם חיה טמאה ושרץ טמא.
 הגמרא מבארת את שיטתו של רבי אליעזר במחלוקתו עם רבי
 יהושע בברייתא. שואלת הגמרא: וְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר, הסובר שבשביל
 להתחייב קרבן חטאת אין צריך לדעת במה חטא, הֲאִי 'בָּה' מֵאִי
 עֲבִיד לִיה - מה הוא עושה עם תיבת 'בה', האמורה בפסוק (ויקרא ד כג)
 'או הוֹדַע אֲלֵיו חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא בָּהּ, ממנה דרש רבי יהושע שצריך
 שידע במה חטא.
 משיבה הגמרא: רבי אליעזר דורש ממנה שחיוב חטאת נאמר רק למי
 שזגג באותו דבר שהיה עסוק בו, פְּרַט לְמִי שהיה מְתַעֲסֵק דְבַר
 מותר ובתוך כך שגג ועשה מעשה אסור בדבר אשר כלל לא נתכוין
 להתעסק בו, שפטור.
 הגמרא חוזרת למחלוקת רבי אליעזר ורבי עקיבא במשנתינו,
 ומביאה שיטה אחרת לבאר במה נחלקו: וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר, רבי
 אליעזר ורבי עקיבא אמרו דין אחד, ורק מְשַׁמְעוֹת דוֹרְשִׁין אִיבָא
 בְּיַנְיָהוּ - המחלוקת ביניהם אינה אלא מאיזה פסוק דורשים אותו,
 כמבואר במשנה. וְכֵן אָמַר רַב שֶׁשֶׁת, מְשַׁמְעוֹת דוֹרְשִׁין אִיבָא
 בְּיַנְיָהוּ, ומנין אנו יודעים שכך היא דעת רב ששת, כיון דְּרַב שֶׁשֶׁת
 מְחַלֵּף דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר לְרַבִּי עֲקִיבָא וְדְרַבִּי עֲקִיבָא לְרַבִּי אֲלִיעֶזֶר -
 כשהיה שונה את משנתו פעמים שהיה מחליף בין השמות, ולא היה
 מקפיד בדבר, הואיל ואין הבדל ביניהם להלכה.
 הגמרא מבררת מה הדין במי שהצטרפו בו העלם טומאה והעלם
 מקדש: **בְּעָא מִיָּנִיה** - שאל רַבָּא מְרַב נְחֻמָּן, אדם טמא שנכנס
 למקדש כאשר הַעֲלָם זֶה וְזֶה בְּיָדוֹ - נעלמו ממנו גם טומאתו וגם
 מקום המקדש, מָהוּ - מה דינו, לפי שיטת רבי אליעזר ורבי עקיבא
 שהנכנס בהעלם מקדש פטור. אָמַר לִיה רַב נְחֻמָּן, הָרִי הַעֲלָם מוּמְמָאָה
 בְּיָדוֹ, וְחִיִּיב, כיון שהנכנס בהעלם טומאה חייב. הקשה לו רבא,
 אֲדַרְבֵּיהּ, הָרִי הַעֲלָם מְמַקְדֵּשׁ בְּיָדוֹ, וְפִטְוּר, שהרי אמרו במשנה
 שהנכנס בהעלם מקדש אינו חייב.
 רב אשי מחלק בזה בין אופנים שונים: אָמַר רַב אַשִּׁי, הָוִינָן - עלינו

המשך ביאור למס' שבועות ליום ראשון עמ' ב

בתחילה, ולכן אף שלא ידע מעולם שהמקום אליו נכנס הוא מקום
 המקדש, חייב קרבן על כניסתו זו, או דְּלִמָּא - או שמא בִּין דְּמִקְדָּמוֹ
 לֹא יָדַע לִיה - כיון שמעולם לא ידע היכן הוא מקום המקדש,
 הַעֲלָמָה הִיא - הרי הוא מתחילת טומאתו בהעלם, ואין כאן 'ידיעה'
 בתחילה, ולפיכך הוא אינו מתחייב קרבן. שאין די ב'ידיעה בתחילה'
 בענין הטומאה, אלא צריך שתהיה 'ידיעה בתחילה' גם בענין
 המקדש, וידיעתו על המקדש בלא לדעת את מקומו אינה נחשבת
 ידיעה בענין המקדש.
 תיקו - תעמוד שאלה זו בספק, שלא נפשטה.
 שנינו במשנה: אָחֵר הִנְכַּס לְעֹזְרָה וכו', שאין מוסיפין על העיר ועל
 העורות אלא וכו'. הגמרא דנה בדין קידוש תוספת העזרה ותוספת
 העיר שזוכר במשנה. שואלת הגמרא: מָנָא הִנֵּי מוֹלֵי - מהיכן למדנו
 שצריך את כל הדברים האלו כדי לקדש את העיר והעזרה. משיבה
 הגמרא: אָמַר רַב שִׁמְיֵי בַר חִיָּיא, דְּאָמַר קְרָא, שהקב"ה אמר למשה
 וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם. כָּכֵל אֲשֶׁר אֲנִי מְרָאָה אוֹתָךְ אֵת
 תְּכַנִּית הַמְּשַׁכֵּן וְאֵת תְּכַנִּית כָּל בְּלִיּוֹ

או ש'ידיעה' היא רק כשידע תחילה את מקומו, ואחר כך נעלם ממנו.
 הגמרא מבררת בשיטת מי הסתפק רבי ירמיה: אֲלִיבָא דְמָאן - לפי
 מי יש לדון בשאלה זו, אִי אֲלִיבָא דְרַבִּי עֲקִיבָא - אם לפי דעת רבי
 עקיבא דְבַעֵי - שמצריך ידיעה בתחלה כתנאי לחיוב קרבן עולה
 ויורד, הָא - הרי הוא כלל לֹא מְחַיִּיב עַל כְּנִיסָה לְמִקְדָּשׁ בְּהַעֲלָם
 מְמַקְדֵּשׁ אלא רק על כניסה בהעלם טומאה. וְאִי אֲלִיבָא דְרַבִּי
 יִשְׁמַעְאֵל, דְּמְחַיִּיב עַל הַעֲלָם מְמַקְדֵּשׁ, הָא לֹא בְּעֵי יְדִיעָה בְּתַחֲלָה -
 הרי הוא אומר שאין צריך ידיעה בתחילה כדי להתחייב בקרבן,
 ולפיכך ודאי שכן בכל זה יהיה חייב.
 הגמרא מתרצת בשיטת מי הסתפק רבי ירמיה, ומבארת את ספיקו:
 לֹא צְרִיבָא - לא הוצרך רבי ירמיה להסתפק אלא אֲלִיבָא דְרַבִּי,
 דְבַעֵי יְדִיעָה בְּתַחֲלָה - שהוא סובר שצריך ידיעה בתחילה, והוא גם
 מְחַיִּיב עַל הַעֲלָם מְמַקְדֵּשׁ, וְאָמַר - והוא סובר שידיעת בית רבִּי שְׁמָה
 יְדִיעָה. וכיון שכן, מסתפק רבי ירמיה, מֵאִי, האם בִּין דִּידַע מְבִית
 רבו את הדין הכללי דְּאִיבָא - שיש מְמַקְדֵּשׁ בְּעוֹלָם וצריך להזכור
 שלא להכנס אליו בטומאה, יְדִיעָה הִיא זו, הנחשבת לו כ'ידיעה'

הבין על שגגתו אשר שגג, ויש לדרוש, שהתורה ריבתה בכתוב
 זה 'שגגות' תרבה שחייבים עליהן, וחיבה רק אשם תלוי אחד, מכאן
 שאף על הרבה שגגות כאלה חייבים רק אשם תלוי אחד.
 ואמר ריש לקיש לפרש את דברי רבי, פאן – בברייתא זו שנה רבי
 שגם ידיעות ספיקות מתחלקות לחטאות – ידיעת ספק בין חטא
 לחטא מחלקת אותם לשני חיובי חטאות. שביאור דברי רבי כך הוא,
 כשם שבאם יודע לו לבסוף בודאי ששתי החתיכות שאכל היו חלב,
 יהיה חיוב שתי חטאות ולא אחת, משום שידעת הספק שהיתה לו
 בין זו לזו מחלקת אותן לשני חיובים, כך גם כשלא נודעה לו מהותן
 של זו החתיכות שאכל, ידיעת הספק שנודעה לו בין אכילה לאכילה
 מחלקת אותן לחיובו בשני אשמות. ורבי יוחנן אמר, שביאור דברי
 רבי כך הוא, כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות –
 כשם שאם בין האכילה הראשונה לשניה היתה לו ידיעה ודאית
 שעבר איסור, ידיעה זו מחלקת לחיובו שתי חטאות, כך גם ידיעות
 ספק מתחלקות לאשמות – ידיעתו שהחתיכה שאכל היתה ספק
 חלב מחלקת את אכילתו לחיובו שני אשמות. נמצא שרבי יוחנן
 וריש לקיש מודים שהדין בנידון שבברייתא הוא שחייב שני אשמות
 משום ידיעת הספק שהיתה בינתיים, ומחלוקתם היא בדין קרבן
 חטאת, האם ידיעת ספק בין חטא לחטא נחשבת ידיעה לחלק ביניהם.
 וקשה, שהרי לעיל הובא שרבי יוחנן אמר שידעת ספק נחשבת
 ידיעה, וריש לקיש לא הסכים איתו, ואילו כאן השיטות מוחלפות.
 הגמרא מתרצת את שיטת רבי יוחנן, אך עדיין מקשה על ריש לקיש.
 אומרת הגמרא: בשלמא – ומובן דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא
 – קושיית הסתירה בדברי רבי יוחנן אינה קשה, הואיל ויש לחלק,
 שרק פאן – ב'ידיעה בתחילה' הנצרכת בטומאת מקדש וקדשיו, עשו
 ידיעת ספק כידעה, ולא בכל התורה בולה עשו, שבידיעה
 המחלקת לחיובי חטאת ידיעת ספק אינה נחשבת ידיעה. וטעם
 החילוק, כי קבא הוא דלא בתיבא ידיעה בהדיא – רק כאן, לגבי
 קרבן עולה ויורד, ידיעת ספק נחשבת ידיעה, כיון שלא כתוב בתורה
 במפורש שצריך ידיעה בתחילה, ורק קמה שנאמר (ויקרא ה) ויגאלם
 ממנו הוא דקא אתי – למדים, שרק אם בתחילה היתה לחוטא
 ידיעה, שאחר כך נעלמה ממנו, הוא חיוב (לעיל ד), ועל כן מספיקה
 ידיעת ספק שנעלמה ממנו, ולא בכל התורה בולה עשו ידיעת ספק
 כידעה, משום דבתיב מפורש בחיוב קרבן חטאת (ויקרא ד כח) או
 הודע אליו חטאתו אשר חטא, על כן בידיעה המחלקת לחיובי
 חטאת ידיעה מעליהא פנינן – נצרכת ידיעה גמורה.
 אלא לריש לקיש קשה, אדמוקים ליה – עד שהוא נדחק להעמיד
 את תנא קמא בברייתא של שני שבילין דרבי ישמעאל, הסובר שאין
 צריך ידיעה בתחילה, ולבאר שלכן חיוב אף באופן שהיתה לו רק
 ידיעת ספק בתחילה, נזקמה – יעמיד את תנא קמא שבברייתא
 פשיטת רבי, אשר ריש לקיש עצמו אמר שהוא סובר שידעת ספק
 נחשבת ידיעה.
 הגמרא מתרצת את ריש לקיש: הא קא משמע לן – בזה שריש לקיש
 העמיד את הברייתא כרבי ישמעאל הוא בא להשמיע לנו דרבי
 ישמעאל לא פני ידיעה בתחלה – שרבי ישמעאל לא מצריך ידיעה
 בתחילה כדי להתחייב קרבן עולה ויורד. ובאמת ריש לקיש מודה
 לתירוצו של רבי יוחנן (לעיל) שידעת ספק נחשבת ידיעה.
 מקשה הגמרא על תירוץ זה: פשיטא דלא פני – הלא פשוט הדבר
 שרבי ישמעאל לא מצריך ידיעה בתחילה, מדלא מיתרי ליה
 קראי – מכיון שלא נותרו לו פסוקים מיותרים לדרוש מהם דין זה,
 הואיל ונאמר בתורה 'ונעלם' שתי פעמים (ויקרא ה א-ג), והוא
 דורש מ'ונעלם' אחד שחייב על העלם טומאה, ומ'ונעלם' השני הוא
 דורש דמיתריב על העלם פקדש (לעיל ד), ונמצא שלא נותר לו
 'ונעלם' לתלמוד ממנו שצריך ידיעה בתחילה, כפי שדרשו בגמרא
 לעיל (ד). ומדוע הוצרך ריש לקיש להשמיע לנו שרבי ישמעאל לא
 מצריך ידיעה בתחילה?
 מתרצת הגמרא: הטעם שריש לקיש הוצרך להשמיענו זאת, מהו
 דתיבא – שמא תאמר, כי לית ליה בקראי – שאמנם אין לרבי
 ישמעאל מקור להצריך ידיעה בתחילה מן הכתובים, אבל מנמרא

ואפילו בקמייתא – באופן הראשון המוזכר בברייתא, שנכנס
 למקדש אחר שהלך בשני השבילים בלא להטהר, והרי ממה נפשך
 – מה שתרצה לומר, בין אם השביל הראשון הוא הטמא ובין אם
 השני, נמצא שאדם זה מביא הוא בודאי, ומאחר שקודם שנכנס
 היתה לו ידיעה ודאית על טומאתו מדוע יהיה פטור.
 הגמרא מפרשת את הרישא של הברייתא באופן שונה מההבנה
 הראשונה, ומבארת את מחלוקת רבי שמעון בן יהודה ותנא קמא
 בדעת רבי שמעון. מתרצת הגמרא: אמר רבא, קבא פמאי עסקינן
 – כאן, באופן הראשון המוזכר בברייתא, במה מדובר, גזון שהלך
 בראשון בתחילה, וידע שהלך בו, ואולם בפעם שהלך בפני שבת
 שהלך בראשון, ולכן סבר אחר הליכתו בשני שהוא אינו אלא ספק
 טמא, דהויא ליה – שהיתה לו לפני כניסתו למקדש מקצת ידיעה
 ודאית על טומאתו. דהיינו שהאמת היתה שהוא היה אז ודאי טמא,
 אך הוא לא ידע זאת בתחילה, אלא ידע רק מקצת הדבר, וסבר
 שהוא ספק טמא. ובהא קא מפליגי – ובוה נחלקו, שתנא קמא סבר
 בדעת רבי שמעון שאין לפטור באופן זה, שהואיל והטומאה היא
 טומאת ודאי, אמרינן – אנו אומרים שמקצת ידיעה בה הרי היא
 בכל ידיעה – כידעה שלמה, וידיעתו של אדם זה נידונה כידעה
 בתחילה, וחיוב. ורבי שמעון בן יהודה סבר בדעת רבי שמעון, לא
 אמרינן – אין אומרים שמקצת ידיעה ודאית הרי היא בכל ידיעה.
 לסיכום, תנא קמא אמר שרבי שמעון נחלק עם חכמים והשיטה
 המחייבת באופן השני רק בידיעת ספק, שהם מחייבים והוא פוטר,
 אך במקצת ידיעה ודאית חיוב לדברי הכל. ורבי שמעון בן יהודה
 אמר שנחלקו גם בזה וגם בזה. ונמצא ששלוש שיטות הן בברייתא: א.
 תנא קמא בדעת רבי שמעון, המחייב במקצת ידיעה ודאית ופוטר
 בידיעת ספק. ב. חכמים, המחייבים בידיעת ספק, וכל שכן במקצת
 ידיעה ודאית. ג. רבי שמעון בן יהודה בדעת רבי שמעון, הפוטר הן
 בזה והן בזה.
 הגמרא מבארת את שיטת תנא קמא (וחכמים) המחייב באופן השני
 שבברייתא. שנינו בברייתא: הלך בראשון ונעשה ספק טמא, וידע על
 כך, ונעלם ממנו הדבר ונכנס למקדש, הוה ונשנה ומכל ונטהר
 בודאי, וקור וקלף פשני ונעשה שוב ספק טמא וידע על כך, ונעלם
 ממנו הדבר ונכנס למקדש, חיוב. ורבי שמעון פוטר, שואלת
 הגמרא: ואמאי חיוב – מדוע לדעת תנא קמא חיוב באופן זה, והלא
 ספק ידיעה הוא זה, שלא היתה כאן ידיעה ודאית בתחילה.
 הגמרא מביאה מחלוקת רבי יוחנן וריש לקיש כיצד לבאר זאת: אמר
 רבי יוחנן, פאן – בידיעה בתחילה' הנצרכת בטומאת מקדש
 וקדשיו, עשו ספק ידיעה כידעה, וגם ידיעתו שהוא ספק טמא
 נחשבת ידיעה בתחילה.
 וריש לקיש אמר ביאור אחר, הא מני – דעת תנא קמא בברייתא זו
 בשיטת מי היא, כשיטת רבי ישמעאל היא, דאמר לא פנינן ידיעה
 בתחילה – הסובר שלחיוב קרבן עולה ויורד כלל לא נצרכת ידיעה
 בתחילה, ולכן חיוב תנא קמא באופן שהיתה לו רק ידיעת ספק,
 אולם לשיטת החולקים עליו וסוברים שידעה בתחילה היא תנאי
 לחיוב זה, ידיעת ספק אינה נחשבת ידיעה.
 הגמרא מקשה סתירה בדברי רבי יוחנן וריש לקיש ממה שפירשו
 בברייתא העוסקת בדין קרבן אשם תלוי. מקשה הגמרא: ורמי דרבי
 יוחנן אדרבי יוחנן – דברי רבי יוחנן שהוכרו לעיל נסתרים לכאורה
 מדבריו במקום אחר, ורמי דריש לקיש אדריש לקיש – וכן דברי ריש
 לקיש שם נסתרים לכאורה את דבריו כאן. דתניא בברייתא, אדם
 שאכל בשוגג חתיכה שהיא ספק חלב ספק שומן, משום שסבור היה
 שהיא של שומן, ונודע לו שהיתה זו חתיכה מסופקת, והוא חיוב אשם
 תלוי, וקודם שהביא קרבן אידע לו שוב שאכל בשוגג חתיכה שהיא
 ספק חלב, ונודע לו אחר כך שספק חלב היתה, רבי אומר, כשם
 שבקרבן חטאת מביא חטאת על כל אחד ואחד – על כל אכילה
 בפני עצמה, כך זה מביא קרבן אשם תלוי על כל אחד ואחד – על
 כל אכילה ואכילה. רבי שמעון בן יהודה ורבי אלעזר דרבי שמעון
 אמרו משום – בשם רבי שמעון, אינו מביא אלא אשם תלוי אחד,
 שנאמר בקרבן אשם תלוי (ויקרא ה יד) והביא איל תמים וגו' וכפר עליו

1 **אֵית לִיָּה** - אבל יש לו מקור לכך מהלכה למשה מסיני, **קָא מְשַׁמַּע**
 2 **לָן** - לכן השמיענו ריש לקיש, שדעת רבי ישמעאל היא שאין צריך
 3 ידיעה בתחילה.

4 הדרן עלך ידיעות הטומאה

5 פרק שלישי - שבועות שתים

6 הפרק שלפנינו עוסק בדיני שבועת ביטוי ושבועת שוא. שבועת ביטוי,
 7 הוא שנשבע לעשות דבר בעתיד או לא לעשותו, או שנשבע לשעבר
 8 שכך וכך היה המעשה. העובר עליה, אם היה מזיד לוקה, ואם היה
 9 שוגג מביא קרבן עולה ויורד.

10 משנה

11 **שְׁבוּעוֹת** ביטוי הן **שְׁתֵּים** - שני אופנים הכתובים בתורה בפירוש, **שֶׁחַן**
 12 **אַרְבַּע** - ועם האופנים שנתרבו ממדרש חכמים, הם ארבעה סוגים.
 13 המשנה מבארת את ארבעת האופנים: **שְׁבוּעָה שְׁאוּכַל וְשְׁבוּעָה שְׁלֹא**
 14 **אוּכַל**, הן דוגמאות לשני האופנים המפורשים בתורה, שנאמר (ויקרא
 15 ה ד) **'או נפש בן תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב'**, ומשמע
 16 שהיא שבועה להבא, ופירוש 'להיטיב' כגון לאכול שהוא מטיב
 17 לגופו, ו'להרע' כגון שלא לאכול, שמענה את עצמו.

18 ושני האופנים הנוספים הם, שבועה **שְׁאוּכַלְתִּי וְשְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַלְתִּי**,
 19 שהן שבועות לשעבר, ודרשו להלן (טו.) שגם הם בכלל שבועת ביטוי.
 20 המשנה מבארת פרטי הדינים: אמר **שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַלְתִּי, וְאוּכַלְתִּי כֹל**
 21 **שְׁהוּא, חַיִּיב, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ חַכְמִים לְרַבִּי עֲקִיבָא, הֵיכֵן**
 22 **מְצִינּוּ בְּאוּכַל כֹּל שְׁהוּא** מדבר האסור **שְׁהוּא חַיִּיב**, כדי שנוכל

23 לדמות ולומר **שְׁוָה** הנשבע **חַיִּיב** בכל שהוא, שדעת הנשבע על
 24 ה'אכילה' של תורה, וכיון שאינה אלא בכזית, אם אכל פחות מכך
 25 פטור. **אָמַר לָהֶם רַבִּי עֲקִיבָא, וְכִי הֵיכֵן מְצִינּוּ בְּמִדְבַר וּמְבִיא קֶרְבָּן**
 26 על ביטול דיבורו כדי שנאמר **שְׁבַדומָה** לכך גם **זֶה** הנשבע **מִדְבַר**
 27 **וּמְבִיא קֶרְבָּן** על ביטול דיבורו. וכיון שאיסור שבועה תלוי בביטול
 28 דיבורו, אף האוכל כל שהוא עובר על שבועתו, שהאומר 'לא אוכל'
 29 דעתו לאסור עצמו אפילו בכל שהוא.

30 גמרא

31 הגמרא מקשה סתירה לגבי משמעות 'שבועה שאוכל': שנינו
 32 במשנתנו 'שבועה שאוכל ושלא אוכל', **לְמִימְרָא** - מכאן מבואר
 33 דה'לשון 'שבועה שאוכל' **דְּאוּכַלְתִּי מְשַׁמַּע** - משמעותה 'שאני
 34 אוכל'. **וְרַבִּינְהוּ** - וקשה ממה ששנינו במקום אחר, אדם שאמר
 35 לחבירו אחת מלשונות דלהלן: א. **שְׁבוּעָה לֹא אוּכַל לָךְ, ב. שְׁבוּעָה**
 36 **שְׁאוּכַל לָךְ, ג. לֹא שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוּכַל לָךְ**, הרי זה **אָסוּר** לאכול משל
 37 חבירו, שמשמעות לשונות הללו היא כדלהלן: א. 'שבועה לא אוכל
 38 לך', שבועה עלי שלא אוכל משלך, ב. 'שבועה שאוכל לך', באיסור
 39 שבועה יהיה עלי מה שאוכל משלך, ג. 'לא שבועה שלא אוכל לך',
 40 לא יהיה עלי באיסור שבועה מה שלא אוכל משלך, אבל מה שאוכל
 41 משלך יהיה באיסור שבועה. ומבואר שמשמעות 'שבועה שאוכל לך'
 42 לאסור את האכילה, ולא לחייב את עצמו לאכול כפי שמוכח
 43 ממשנתנו.

44 מתרץ אביי: **אָמַר אַבְיִי, לְעוֹלָם דְּאוּכַלְתִּי מְשַׁמַּע, ומברייתא לא**
 45 **קָשְׁיָא, שִׁישׁ לחלק, כָּאֵן מדובר בְּמִסְרָבִין בּוּ** - מפצירים בו **לְאוּכַל**
 46 **וּכָאֵן בְּשִׁאֵין**